

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ – СУЧАСНА ЕКОНОМІКА

Сьогодні проходять процеси трансформації в економіці і в суспільстві в цілому. Цей процес спостерігається, як у розвинених країнах так і в країнах, що розвиваються. В зв'язку з цим, у сучасному суспільстві використовують таке поняття як «економіка знань». Як відображено у Вікіпедії, економіка знань – це вищий етап розвитку постіндустріальної й інноваційної економіки, для якої характерні: інформаційне суспільство або суспільство знань. Автор О.О. Чалієв разом із д.е.н., такими, як: А.В. Золотов, Н.Н. Бурєєва і О.Р. Чепьок у лекції «Сучасна економіка – економіка знань. Поняття інновації» наводять різні пропозиції щодо визначення поняття «економіка знань», а саме: Л.М. Гохберг вважає, що «економіка знань – це економіка, яка заснована на інтенсивному й ефективному використанні знань»; Г.Клейнер дає таке визначення: «Економікою знань ми називаємо такий стан економіки даної країни, при якому: а) знання стають повноцінним товаром; б) любий товар несе в собі унікальні знання; в) знання стають одним із основних факторів виробництва». Тобто, підводячи ризик, можна сказати, що економіка знань виникає тоді, коли знання стають ринковим продуктом. Академік В. Л. Макаров відзначає, що сьогодні термін «економіка знань» використовується для визначення типу економіки, де знання відіграють вирішальну роль, а виробництво знань стає джерелом росту. За його дослідженнями, в сучасних умовах інвестиції в знання ростуть швидше ніж вкладення в основні активи, а саме: 90% всього знань, якими розпоряджається людство, отримано за останні 30 років, так як 90% загальної кількості учених і інженерів підготовлено за всю історію цивілізації. Ось це і свідчить про перехід від економіки, яка заснована на використанні природних ресурсів, до економіки знань. Слід зазначити, що економіку, яка заснована на знаннях, можна характеризувати таким чином: по – перше, вкладаються інвестиції в базовий сектор, тобто в освіту і НДОКР; по – друге, оцінюють вкладені інвестиції по валовій доданій вартості галузей, які використовують нові знання (в основному, – це високотехнологічні галузі). Вищеназвані моменти дають можливість оцінити збалансованість розвитку економіки знань через співставлення витрат на освіту, НДОКР і ефект який отримують галузі від нових знань. Цей показник не повинен бути низьким (в цьому випадку, витрати на знання будуть не ефективні) або дуже високим (цей випадок дає можливість стверджувати, що в країні або не розвинена сфера освіти і НДОКР, або держава не виділяє засоби на їх розвиток). Академік В. Л. Макаров також виділяє три принципові особливості економіки знань: дискретність знання, як продукту. Конкретні знання або вони є, або їх нема; знання подібні іншим суспільним (публічним) благам, якщо вони створені, то будуть доступні для всіх без виключення; знання, за своєю природою – це інформаційний продукт, а інформація після того, як її використали, не пропадає, як звичайний матеріальний продукт.

Отже, слід відмітити, що в економіці знань традиційний ринковий механізм є неефективним, а ефективність досягається, коли ціни розраховані на конкретного споживача (дискримінаційні). Економіка знань виступає, як правило, на трьох видах ринків, які тісно переплетені і взаємодіють між собою – це ринок знань, ринок послуг і ринок праці. Про це повинні не забувати фахівці, які приймають рішення в даній сфері. Таким чином, можна сказати, що в нинішній час необхідно усвідомити, що сфера знань – це машина для розв'язання проблем, тобто важливих завдань. Але для цього потребується особливий тип фахівця – інноваційний менеджер. У нас така професія тільки зароджується. Зараз виникає нова система, в якій споживач знань приймає участь в його створенні. І це дає великим компаніям створювати навколо себе малі інноваційні фірми, які отримують заклади від даної компанії. Наприклад, так діють більшість американських великих компаній, вкладаючи мільярди доларів в дослідження і наукові розробки. Нажаль, українські компанії створюють тільки зв'язок виробництва і споживання знань, і таким чином, буде забезпечуватися попит на знання, але попит на знання без державної підтримки неможливий. У ХХІ столітті вирішальну роль в успішному розвитку будь-якої держави відіграють вміння формувати і використовувати нові знання. Іншими словами – це інновації, а знання й інформація є базою для інновацій. Автор, Олена Мініч, директор департаменту інновацій і інтелектуальної власності (ІВ) Міністерства економіки України, в своїй роботі «Наскільки інноваційна Україна» відмічає, що Україна відстає від топ – групи держав. І, як результат Україна володіє економікою з низькою доданою вартістю, неконкурентоспроможною продукцією, яка орієнтована на мінімальну обробку сировини й імпортування високотехнологічне устаткування. Наші конкуренти навчилися, за короткий проміжок часу, створювати і впроваджувати інновації, наприклад, Ізраїль, який за 20 років ввійшов в топ – 20 інноваційних економік при відсутності природних ресурсів, у складних кліматичних і воєнно – політичних умовах об'єкти знань (ІВ). Бажано відмітити, що Україна займає одне із ведучих місць в світі по розробці і впровадженню ІТ – продуктів. Отже, до становлення економіки, яка базується на знаннях необхідно створити державою сприятливе організаційно-економічне, правове і податкове середовище.